

การวิเคราะห์ผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติป้องกัน และจัดการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ.

ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและจัดการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ. ที่กระทรวงแรงงานเสนอ และกระทรวงแรงงานได้นำร่างพระราชบัญญัตินี้ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ปรากฏว่า มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เห็นด้วยกับร่างฯ ดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นว่า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมให้องค์กรสวัสดิการสังคมดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนดนั้น ไม่ได้ให้อำนาจในการให้ความช่วยเหลือและการจัดหาที่พักให้แก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด อีกทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงแรงงาน การคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายจึงควรกำหนดให้กระทรวงแรงงานมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการหาที่อยู่ชั่วคราวในเบื้องต้นก่อน และหากจะกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานกระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว ควรมีข้อตกลงหรือหาแนวทางในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในทางบริหารให้ชัดเจน

๒. สำนักงานศาลยุติธรรม ข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การให้พนักงานตรวจแรงงานดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เสียหายร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีอาญาอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากพนักงานตรวจแรงงานอาจไม่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๒) การกำหนดลักษณะความผิด “การใช้แรงงานบังคับ” ควรกำหนดให้เป็นกฎหมายเฉพาะ โดยไม่ต้องอ้างความผิดตามกฎหมายที่มีการกำหนดโทษอาญาอยู่ก่อนแล้ว และเนื่องจากในทางปฏิบัติอาจมีกรณีที่เป็นการใช้แรงงานบังคับแต่ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น การใช้อำนาจต่อรองของผู้มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่สูงกว่า เอารัดเอาเปรียบผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่า ซึ่งอาจไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๙ หรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่นตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ตัวอย่างเช่น การที่นายจ้างใช้อำนาจในการต่อรองไม่จ่ายค่าล่วงเวลา หรือถ้าลูกจ้างไม่ทำงานตามที่นายจ้างสั่ง ให้ออกจากที่พัก หรือตัดสวัสดิการอื่น เป็นต้น กรณีเช่นนี้จะไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “การใช้แรงงานบังคับ” ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ แต่เป็นการใช้อำนาจบังคับของนายจ้าง ลูกจ้างจึงไม่มีอำนาจในการเจรจาต่อรอง

(๓) การกำหนดให้การกระทำที่เป็นการใช้แรงงานบังคับและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญาด้วย ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษในความผิดอาญา อาจมีความซ้ำซ้อนกับความผิดฐานค้ามนุษย์ที่เป็นการใช้แรงงานบังคับ และทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องรับโทษหนักกว่าผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในประเภทอื่น

๓. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) ประเด็นเกี่ยวกับบทนิยามคำว่า “แรงงานบังคับ” เห็นว่า การกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นการใช้แรงงานบังคับตามร่างมาตรา ๖ จะไม่สอดคล้องกับนิยามคำว่า “การเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ” ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ และพิธีสาร ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ นอกจากนี้ การกำหนดลักษณะการใช้แรงงานบังคับตามร่างมีเพียง ๖ กรณี จะทำให้ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำหรือสถานการณ์อื่นที่อาจเป็นการใช้แรงงานบังคับตามนิยามของอนุสัญญาฯ และพิธีสารส่วนเสริมฯ ดังนั้น การกำหนดคำนิยามแรงงานบังคับควรกำหนดเพียงนิยามเดียวโดยกำหนดเป็นหลักกว้าง ๆ

(๒) การปรับแก้กรอบของกฎหมายที่กำหนดโทษให้สอดคล้องกับอนุสัญญา ฉบับที่ ๒๙ เกี่ยวกับแรงงานบังคับและประมวลกฎหมายอาญาจะต้องมีการกำหนดโทษให้เหมาะสมเพียงพอในการป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิด การที่ร่างมาตรา ๓๕ กำหนดให้การกระทำในมาตรา ๖ จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายอาญาซึ่งแม้จะเข้าใจหลักการกำหนดโทษลักษณะดังกล่าว แต่การอ้างอิงฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่มีการกำหนดองค์ประกอบที่อาจเป็นข้อบ่งชี้แรงงานบังคับซึ่งมีพฤติกรรม เช่น การยึดเอกสารหรือการจำกัดเสรีภาพอย่างเดียวนั้นไม่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการกำหนดแรงงานบังคับที่มีฐานความผิดในตัวเอง เนื่องจากไม่มีรายละเอียดที่แสดงถึงการบังคับให้ทำงานหรือการให้บริการโดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) ควรตัดการอิงบทบัญญัติเฉพาะต่าง ๆ ในกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญากับการใช้แรงงานบังคับตามร่างพระราชบัญญัตินี้

๒) การกระทำที่กำหนดในร่างมาตรา ๖ ซึ่งจะถูกลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๙ ไม่ครอบคลุมสถานการณ์อื่น ๆ ที่เป็นแรงงานบังคับ ควรกำหนดโทษสำหรับการกระทำที่เป็นการใช้แรงงานบังคับไว้ในบทกำหนดโทษให้ชัดเจน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการกระทำที่เป็นการใช้แรงงานบังคับ

๓) ควรปรับปรุงการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นการใช้แรงงานบังคับให้ครอบคลุมนิยามคำว่า “การเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ” ตามอนุสัญญาฯ

๔) การกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้น ควรมีความชัดเจนและมีข้อสังเกตว่าการกำหนดโทษในร่างพระราชบัญญัตินี้ ต่ำกว่าโทษที่กำหนดไว้ในร่างฯ ที่กระทรวงแรงงานเสนอ และต่ำกว่าโทษที่กำหนดในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะถูกตรวจสอบตามข้อผูกพันของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ และพิธีสาร ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ ว่าโทษนั้นไม่เพียงพอตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ และพิธีสารส่วนเสริมฯ

๔. คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน ๓ สถาบัน ประกอบด้วยสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรม และสมาคมธนาคารไทย มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) การกำหนดลักษณะการใช้แรงงานบังคับตามร่างมาตรา ๖ มีความซ้ำซ้อนของกฎหมายจึงอาจเป็นปัญหาการบังคับใช้และหมิ่นเหม่ต่อการตีความกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานซึ่งได้กำหนดฐานความผิดและบทกำหนดโทษไว้อยู่แล้ว อีกทั้งถ้อยคำที่บัญญัติไว้คือ

บังคับหรือข่มขืนใจจะเป็นปัญหาในการบังคับใช้และการตีความ เช่น การที่นายจ้างไม่สามารถจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด หรือการจัดให้มีเวลาพักที่ไม่สามารถพักได้ทันที เนื่องจากบางครั้งจำเป็นต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดย่อม ภาคธุรกิจบริการ และแรงงานประมงทะเล กรณีเช่นนี้จะเข้าข่ายการกระทำที่เป็นการใช้แรงงานบังคับหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ อยู่แล้ว

(๒) การเข้าตรวจค้นในระหว่างเวลาอาทิตย์ตกและขึ้นนั้น ควรกำหนดมาตรการเข้าตรวจค้น เช่นเดียวกับที่กำหนดในพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวฯ มาตรา ๘๙ “... ต้องไม่ทำให้คนต่างด้าวต้องหยุดทำงานเกินสมควรแก่เหตุ หรือทำให้การประกอบการของนายจ้างต้องสะดุดหยุดลง หรือทำในเวลากลางคืนโดยไม่จำเป็น ” เพื่อให้การดำเนินธุรกิจไม่หยุดชะงักและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สถานประกอบการมากเกินไปจนความจำเป็น

(๓) ในพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวฯ มีเจตนารมณ์ส่งเสริมให้ใช้แรงงานอย่างถูกกฎหมายซึ่งมีบทกำหนดโทษคนต่างด้าวทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน การละเว้นโทษดังกล่าวอาจเป็นช่องทางในการหลีกเลี่ยงหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ

(๔) บทกำหนดโทษมีความรุนแรงเกินไปควรกำหนดให้สอดคล้องกับฐานความผิดที่เกิดขึ้น

๕. สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย

สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย คัดค้านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและขจัดการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ. เนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อการประกอบอาชีพของชาวประมงอย่างรุนแรง และขัดต่อวิถีการประมงของไทย โดยสมาคมการประมงฯ ขอให้ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติป้องกันและขจัดการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ. โดยขอให้ยกเลิกมาตรา ๖ (๔) และ (๕) รวมทั้งขอให้แก้ไขร่างมาตรา ๓๕ โดยตัดข้อความว่า “ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของอัตราโทษในความผิดอาญานั้น” ออก เนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อการประกอบอาชีพของชาวประมงอย่างรุนแรง และขัดต่อวิถีการประมงของไทย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลกระทบในวงกว้างและเป็นเรื่องที่มีความสำคัญจำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรอบคอบ และเป็นกรณีเร่งด่วน จึงอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๑ แห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการประชุมกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่งตั้งกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ เพื่อพิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติป้องกันและขจัดการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ.

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ประกอบกับข้อสังเกตขององค์กรที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า โดยที่มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้การบังคับใช้แรงงานเป็นลักษณะหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ประกอบกับการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่นต่างมีการกำหนดฐานความผิดไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น จึงควรกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานไว้โดยเฉพาะ ซึ่งจะสอดคล้องกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ และพิธีสาร ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ โดยที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ ได้กำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้แล้ว และมีกองทุนในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย รวมทั้ง

มีวิธีพิจารณาคดีพิเศษสำหรับการกระทำความผิด จึงควรมำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินคดี และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานโดยไม่จำเป็นต้องตรากฎหมายแยกออกมาอีกฉบับ เพื่อให้กฎหมายเป็นเอกภาพและมีความเชื่อมโยงกันอันสอดคล้องกับมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้รัฐพึงตรากฎหมายเท่าที่จำเป็น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) จึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ โดยนำลักษณะการกระทำที่เป็นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามมาตรา ๖ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ มากำหนดไว้ในร่างมาตรา ๖/๑ (๑) – (๕) และเพิ่มลักษณะการกระทำที่เป็นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ไว้ใน (๖) ตามข้อสังเกตขององค์กรที่เกี่ยวข้องที่เห็นว่าควรกำหนดลักษณะของความผิดฐานการบังคับใช้แรงงานและบทกำหนดโทษให้ชัดเจน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ และเพิ่มร่างมาตรา ๖/๑)

(๒) กำหนดข้อยกเว้นการกระทำที่ไม่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ให้สอดคล้องกับข้อ ๒/๒ ของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ และพิธีสาร ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ (เพิ่มร่างมาตรา ๖/๒)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้ความผิดตามมาตรา ๖/๑ ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่วนความผิดฐานค้ามนุษย์นั้นเนื่องจากในปัจจุบันได้ถูกกำหนดเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ อีก (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)

(๔) กำหนดให้นำมาตรการในการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์และวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์มาใช้บังคับกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ฯ มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและขจัดการบังคับใช้แรงงาน การดำเนินคดีอาญาและกำหนดมาตรการในการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามแนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (เพิ่มมาตรา ๑๔/๑)

(๕) กำหนดบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดที่เป็นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา ๖/๑ ให้ชัดเจนและเพียงพอในการป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ และพิธีสาร ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ โดยกำหนดอัตราโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่เป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือเป็นโรคร้ายแรงซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ในอัตราที่เท่ากับความผิดฐานค้ามนุษย์ และกำหนดการยกเว้นโทษกรณีที่ถูกบุกรุกให้ผู้ใช้สับสนด้านทำงานหรือให้บริการตามแนวทางเดียวกับมาตรา ๕๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ (เพิ่มมาตรา ๕๒/๑)

(๖) กำหนดความผิดของผู้แทนนิติบุคคลกรณีนิติบุคคลกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และกรณีนิติบุคคลกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงาน และแก้ไขบทลงโทษกรณีผู้แทนนิติบุคคลกระทำความผิดให้เท่ากับอัตราโทษของผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา ๕๒ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้แทนนิติบุคคลไม่ควรรับโทษหนักกว่ากรณีผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา ๕๒ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๓ วรรคสอง)

(๗) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานร่วมรักษาการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้กระทรวงแรงงานมีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างพระราชบัญญัตินี้ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานร่วมรักษาการตามกฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕)
- (๒) กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดและข้อยกเว้นฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ และเพิ่มมาตรา ๖/๑ และมาตรา ๖/๒)
- (๓) กำหนดลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการอันเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)
- (๔) กำหนดให้นำมาตรการในการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์และวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์มาใช้บังคับกับความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (เพิ่มมาตรา ๑๔/๑)
- (๕) กำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (เพิ่มมาตรา ๕๒/๑ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๓ วรรคสอง)

เหตุผล

โดยที่ในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดความผิดและมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ทำให้ไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานหรือบริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามความผิดฐานค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการและกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันและจัดการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมทั้งกำหนดมาตรการในการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามแนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำตามความผิดฐานค้ามนุษย์และเพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามพิธีสาร ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นทางด้านแรงงาน เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขัง จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เข็ญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(๒) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอตาน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา ๖/๑ หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖/๑ และมาตรา ๖/๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๖/๑ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

(๒) ขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ

(๓) ใช้กำลังประทุษร้าย

(๔) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้

(๕) นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(๖) ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำดังกล่าวข้างต้น

ถ้าได้กระทำให้ผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

มาตรา ๖/๒ บทบัญญัติในมาตรา ๖/๑ ไม่ใช่บังคับกับ

(๑) งานหรือบริการซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารสำหรับงานในหน้าที่ราชการโดยเฉพาะ

(๒) งานหรือบริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย

(๓) งานหรือบริการอันเป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาลหรือที่ต้องทำในระหว่างการต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล

(๔) งานหรือบริการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในขณะที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือการรบ”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ ให้ความผิดตามมาตรา ๖/๑ ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔/๑ ของหมวด ๑ บททั่วไป แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๑๔/๑ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย ให้คำว่า “ค้ามนุษย์” ในหมวด ๓ และหมวด ๔ หมายความรวมถึง “บังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ด้วย

ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีบังคับใช้แรงงานหรือบริการด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๕๒/๑ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๖/๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาทต่อผู้เสียหายหนึ่งคน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือเป็นโรคร้ายแรงซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดแสนบาทถึงสองล้านบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม เป็นกรณีที่ผู้บุกรุกทำให้ผู้สืบสันดานทำงานหรือให้บริการเพราะเหตุความยากจนเหลือทนทาน หรือเมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิด หรือเหตุอันควรปรานีอื่นแล้ว ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือตามมาตรา ๖/๑ เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่

ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย”

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี